

Декларација Другог заседања АВНОЈ-а

ДЕКЛАРАЦИЈА ДРУГОГ ЗАСЕДАЊА АНТИФАШИСТИЧКОГ ВЕЋА НАРОДНОГ ОСЛОБОЂЕЊА ЈУГОСЛАВИЈЕ

Јајце, 29. новембар 1943.

У току две и по године непрекидне народно-ослободилачке борбе противу окупатора и његових помагача, народи Југославије постигли су крупне и одлучујуће успехе, како у унутрашње-политичком, тако и у спољно-политичком погледу. После сваког непријатељског покушаја да разбије нашу Народно ослободилачку војску, наша се војна сила повећавала, изнутра учвршћивала и војно-стручно подизала. Што се непријатељ више трудио да угуши ослободилачки покрет наших народа, то су се чвршће народне масе збијале у том покрету око Врховног штаба и прослављеног народног вође друга Тита, око Антифашистичког И већа народног ослобођења Југославије и око националних политичких представника појединих народа Југославије. Стално се повећавала наша ослобођена територија, расле су наше материјалне резерве и повећавали извори за снабдевање за нашу Народно-ослободилачку војску и становништво.

Упоредо са тим развијали су се органи народне власти и разни привредни и управни органи у служби те власти.

Признање крупних успеха наше народно-ослободилачке борбе у иностранству с једне стране, а с друге стране потпуно разоткривање издајничке улоге избегличке југословенске »влада« поставили су пред руководеће органе нашег Народно-ослободилачког покрета потпуно нове задатке. Настала је потреба да се сви ти успеси систематски учврсте и искористе за даље успешно вођење наше народно-ослободилачке борбе.

У вези с тим чињеницама Антифашистичко веће народног ослобођења Југославије, на свом Другом заседању одржаном 29. новембра 1943. године

КОНСТАТУЈЕ

I

1. Две и по године наше народно-ослободилачке борбе доказале су читавом свету да су народне масе Југославије одлучно кренуле путем оружаног отпора против окупатора, путем који је нашим народима показала Комунистичка партија Југославије и којима су заједно са њом ишле све истинске родољубиве снаге и политичке групе наших народа. Огромна већина народних маса Југославије сврстала се у народно-ослободилачке редове и активно подупрла своју Народно-ослободилачку војску. Заједно са тим масама активно су учествовали у народно-ослободилачком покрету и његовим органима сви родољубиви поштени функционери из свих политичких партија и група и домољубивих организација. Све то подједнако вреди за све народе Југославије. Својом акцивношћу у Народноослободилачком покрету народне масе Југославије су отворено и гласно изразиле свој протест против издајника, реакционара и шпекуланата у земљи и иностранству, који су се насиљем и преваром држали на власти у старој Југославији, па сада поново покушавају — опирући се на најреакционарније кругове — да се дочепају власти помоћу издаје, преваре и шпекулације. Али сви ти покушаји не могу сакрити чињеницу, да је у току народно-ослободилачке борбе створен потпуно нов однос политичких снага у нашој земљи, те да мора такође и у њеној управи и државном вођству тај нови однос и снага бити на одговарајући начин изражен.

2. Један од највећих извора снага наше народно-ослободилачке борбе јесте чињеница, да су јединствени Народно-ослободилачки покрет народа Југославије и његова Народно-ослободилачка војска израсли из ослободилачких покрета свих наших народа. Народима Југославије за њихову борбу против окупатора нису били потребни претходни споразуми о равноправности итд. Они су се латили оружја, почели ослобађати своју земљу и тиме себи не само стекли, него и осигурали право на самоодређење, укључујући право на отцепљење или уједињење с другим народима. Све снаге које учествују у Народно-ослободилачком покрету од првог дана признају нашим народима сва та права. И баш због тога, народи Југославије још су се тешње

повезали у заједничкој борби. Кроз две и по године херојске борбе против окупатора и његових помагача у народним масама Југославије скршени су остаци великосрпске хегемонистичке политике, разбијени су покушаји да се у наше народе убади међусобна мржња и неслога, а истовремено су поражени и остаци реакционарног сепаратизма. Тиме су створени не само материјални општеполитички него и сви морални услови за стварање будуће братске, демократске, федеративне заједнице наших народа, нове Југославије, изграђене на равноправности њених народа. И због тога, управо данас, када стоје пред коначним истеривањем окупатора из своје земље, народи Југославије оправдано захтевају да се успостави такво државно вођство, које ће и по свом саставу и по свом програму бити јемство да ће свим народима Југославије у федеративној Југославији бити и стварно осигурана истинска равноправност.

3. Успеси наше народно-ослободилачке борбе пронели су славу наших народа по читавом свету, разбили су лажне претставе које су посејали непријатељи наших народа и снажно учврстили међународне политичке позиције Југославије и њених народа. Велики удео наших народа у општој борби против фашистичких освајача данас је већ признат од свих снага антихитлеровског блока. Али то није довољно. Народи Југославије с правом траже од Савезника и свих својих пријатеља да буде призната не само њихова борба против окупатора, него и њихова слободна демократска воља. Народи Југославије с правом траже да буде укинута потпора која се у иностранству донекле још даје издајничкој, избегличкој југословенској »влади« и клици око ње. У исто време народи Југославије с правом захтевају да органи њихове народне власти, изникли из досадашње борбе, буду у иностранству признати и поштовани.

4. Док су народи Југославије две и по године својом крвљу натапали тло своје домовине, да би је ослободили од мрског освајача, реакционарна избегличка клика у иностранству, која се назива »југословенском владом«, урадила је све што је могла да би истргла оружје из руку наших народа. Лажима и клеветима заваравала је иностранство, покушавала да скрије праву вољу народа Југославије, покушавала да спречи сваку помоћ слободољубивих земаља нашим народима. Лажима и клеветима покушавала је да скрене наше народе са пута борбеног јединства, братске сарадње и слоге, са пута стварања нове, братске, њихове заједнице. Помоћу својих агената, а у првом реду Драже Михаиловића, та је влада систематски организовала братоубилачки рат у свим земљама Југославије у исто време док је клеветнички за то бацала одговорност на народноослободилачки покрет. Она носи сву одговорност за покоље и злочине које су вршили и још врше четничке банде, које службено носе име »Југословенска војска у отаџбини«. У исто време је радила на томе да завади народе Југославије, да их нахушка на међусобно клање. У том издајничком послу такозвана војска те »влада« — четници Михаиловића — на живот и смрт се повезала са окупаторима и постала најјаче упориште фашистичких освајача у борби против наших народа. Та »влада« била је у процесу сталног распадања. У садашњем њеном саставу остали су најзагрижљивији великосрпски елементи на челу са Дражом Михаиловићем и Петром Живковићем, иако он формално није члан владе. То је влада отвореног братоубилачког рата и шовинистичког терора, влада службе фашистичким окупаторима, влада изразито антидемократска, која свесно ради на разбијању и цепању Југославије. Због тога народи Југославије са правом постављају захтев да се таквој југословенској »влади« у иностранству и формално одузме право да их претставља.

5. Управо са владом носи одговорност за издајничку политику, уперену против основних интереса народа Југославије, и реакционарна противнародна монархистичка клика. У име краља Петра и монархије, великосрпске и друге реакционарне клике организовале су и вршиле најподлије злочине против властитих народа. Краљ Петар је кроз две и по године залагао сав свој ауторитет да би подупро издајнички злочиначки рад издајника. Десио се јединствен пример издајства у историји: краљ је врховни командант издајничких четничких банди Михаиловића, које су саставни део окупаторске војске са којом се наши народи бију на живот и смрт. Пошто су пропали сви противнародни потхвати реакционарних издајничких елемената, краљ и монархија остали су последње уточиште, центар свих противнародних снага. Под заставом краља и монархије врше се најгнуснија издајства и најстрашнији злочини против наших народа. Потребно је, према томе, што народи Југославије траже, да се и у погледу краља и монархије предузму мере које одговарају

њиховом односу према народно-ослободилачкој борби.

II

Антифашистичко веће народног ослобођења Југославије, у име свих народа Југославије, које оно претставља као њихово врховно законодавно претставничко тело, изражава топла осећања пријатељства, која народи Југославије гаје према народима Савеза Совјетских Социјалистичких Република, Велике Британије и Сједињених Америчких Држава, као и осећања дивљења и признања за херојску борбу и славне победе Црвене армије на источном бојишту и савезничких сувоземних, поморских, ваздухопловних снага, над фашистичким освајачем.

Народи Југославије цене све знакове који показују да се у савезничким земљама данас све правилније оцењује борба, коју наши народи воде две године и улога која јој припада у заједничкој борби слободољубивих народа против фашистичке куге.

Народи Југославије прихватили су са захвалношћу прву помоћ у ратном материјалу, опреми и храни, која им је указана од стране савезника. Они са радошћу поздрављају успостављање директних веза између Главног штаба савезничких оружаних снага. Средњег Истога и Врховног штаба НОВ и ПОЈ, које су омогућиле почетак братске војничке сарадње између снага Народне-ослободилачке војске и савезничких оружаних снага.

Народи Југославије са радошћу прихватају и поздрављају одлуке Московске конференције претставника влада СССР-а, Велике Британије и САД, које свим народима осигуравају право да сами по слободно израженој вољи реше питање свог унутрашњег државног уређења. Те одлуке од највеће су важности и а народе Југославије, који су својом упорном ослободилачком борбом показали своју вољу и спремност да своју заједничку домовину сами изграде на новим темељима истинске демократије и равноправности народа.

Народи Југославије ће продужити и још више појачати своју борбу за коначну и пуну победу над фашистичким освајачима и одговориће својој дужности, коју осећају према заједничкој ствари за коју се боре сви слободољубиви народи света. Зато они очекују да ће њихови напори и прилог који они својом борбом и жртвама дају тој заједничкој ствари бити до краја правилно цењени, те да ће савезничке владе у интересу заједничке ствари својим даљим одлукама олакшати народима Југославије да до краја испуне велику дужност коју су на себе драговољно преузели.

III

С обзиром на све те чињенице, Антифашистичко веће народног ослобођења Југославије, као највише и једино право претставништво воље свих народа Југославије.

ОДЛУЧУЈЕ

1. да се Антифашистичко веће народног ослобођења Југославије конституише у врховно законодавно и извршно претставничко тело Југославије, као врховни претставник суверенитета народа и државе Југославије као целине, и да се успостави Национални комитет ослобођења Југославије као орган, са свим обележњима народне владе, преко којег ће Антифашистичко веће народног ослобођења Југославије остваривати своју извршну функцију.
2. да се издајничкој, југословенској избегличкој »влади« одузму сва права законите владе Југославије, напосе да претставља народе Југославије ма где и ма пред ким;
3. да се прегледају сви међународни уговори и обавезе које су у иностранству у име Југославије склопиле избегличке »влади«, у циљу њиховог поништења или поновног склапања, односно одобрења и да се не признају међународни уговори и обавезе које би убудуће у иностранству евентуално склопила избегличка такозвана »влада«.
4. да се Југославија изгради на демократском федеративном принципу као државна заједница равноправних народа;

5. да се сви ти закључци формулишу у посебним одлукама АВНОЈ-а.

Извор

- Проф. др Ратко Марковић, Проф др Милутин Срдић - *Устави и уставна документа социјалистичке Југославије 1942-1981*, Научна књига, Београд 1981, стр. 12-15.

Article Sources and Contributors

Декларација Другог заседања АВНОЈ-а *Source:* <http://sr.wikisource.org/w/index.php?oldid=19416> *Contributors:* Ван, Казанџија

Лиценца

Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 Unported
<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>
